

СОЦИАЛИСТИК ЧАРЫШ - ИЖИГЧИЛИК

Беш чыл тудугларында

ОБЪТУҢ СУУН КУЛУНДАГА

«Сайыраңгай техникалыг суггарылга болгаш сугжулуг системаларының телевиделерин чогадып тургускаш, тудурын боттандыра» — деп, СЭНП-ниң XXIV съездинин Директиваларында чугалган. Алтай крайының Намень-на-Оби хоорайдагы уркан эвесте чер назар күчүлүг машиналар амылдап турар. Суг ажил-агырымның телевиделеринин Ленинградта куруну институтунун телевиделиниң Бугаар медреселерде суггаг канылыгында тудуп турар. Беделер суг чыапп ундур күчүлүг ийи станцияны дузазы-биле Обь хемин суун алгаш, 180 километр дурттуг каналды дургаар орта Мулуна ховуунуң салыр. Ол канал суг чок чеде районну икчилди эрттер. Нелир беш чылда безин 20 муң гектар чер суггаггы алаар, наара ховууну ховуларга чагай дунуп үнүп турар болу эвээр.

Амдыында Обь эринде намаал унум чадап турар. «Намень» суг-туду» трестин амыл коллектив сорун иришкинниг амылдап турар. Канал унум болгаш кол наасс станциязынын турар черинин онгарын казып кирген. Тудурулар «Кулунааны суггаг-биле хандыраар» лоуунуң.

В. САДЧИКОВТУҢ фотоу. (СЭТА-ның фотохроникасы).

ДЭЭШТИИ. ДУРЖУЛГА

Социалистик чарышты калбак неперелдиг, дээштиг ишлери организастарын улам сайыраңгайдырычы бистиң партиясы доктаамал ичээгени салып турар. СЭНП-ниң XXIV съездинин шийтирлеринде, «Социалистик чарышты организастарын улам ийи экинжидер дугайында» партия Төп Комитетинин доктаамал болгаш партия база чазактын өске-даа чууга документтеринде чарышты организастарынын хевирлери улам байлашып, тодарагалтынган.

«Социалистик чарыштын кол уганышынын болза, күш-ажылды бүдүрүчүлүүн, интигил бүдүрүлгезин үрө-түңгелдин бүгү хем-чө-биле беделерине — күш-ажыл чарыгадаларын эвээждинче, чиг-этти болгаш материалды кулазырларны чөп ажылаарыне база камнаарычы, продукцияны шынарын беделерине, бүдүрүлгө фондурларын болгаш капитал салышкынын амылдарын экинжидерине амылчы чоннары мобилизастары болуп ажурлу» деп «Социалистик чарышты организастарын улам ийи экинжидер дугайында» СЭНП ТН-ның доктаамал айтынан.

Социалистик чарышты организастарын экинжидер талазы-биле партиянын салган согурагаларын амылдала боттандыра дээш араалды чарыштың Бай-Тайга, Барыш-Хемчик районнарын партия, совет органдары, профсоюз, комсомол организастары согулду чылдарга чамак амылдарын кылган. Чаа амылдар чыла өгөлөп турда, районнарын төлөөлери бот-боттарынга баргаш, амыл амыл дургуп алары, түнелди чылда ийи уда үндур чачыла болу берген. Социалистик чарыш кайы-да районну амыл-агыл болгаш кулду тура тургузуштуну айтырларын, челинниг интигилдерингө хулаап турар.

Бай-Тайга, Барыш-Хемчик районнарын амыл-агыларын курунгер көзө амыл-агыл продуктуларын саларынын чарыш чыл планын күөсөз чоруйлап берген. Суг саларынын талазы-биле даалганын бай-тайгага 130 хуу күөсөткөн, кодазын ашкан. Түрүр чүс баш малга онааштын малын чаш төлүн камгалап алганы мында: (алды алдынын түнелди үнөм) Бай-Тайганын малчынары чүс баштан-на 82 аны, хураганны, 63 бозданы алган. Барыш-Хемчинин ишчилери 81 хураганны, 82 аныни, 50 бозданы доуктуруп өстүргөн. Бай-Тайганын малчынарынын көргүзү чарыштың районнарын биче амыл турар.

Күш-ажылды мармылаанын түнелдиге мурунчы малчынарынын салы өлүп турар. Чүс баштан-на 90-дан өрү малдын чаш төлү алынарнын салы Бай-Тайгада 46, Барыш-Хемчикте 35 болгон. «Барлык» совхозтуң хойкузу Ооржак Латпаа чүс баш төлүр хойдан-на 120 чүсгө аныны өшү кадарыны Күжүтөгү Сагын чүс баштан-на 113 аныни алган, ийи районну малчынарынын чарыштын мурунку өзүттүңа чоруп турар. Бай-Тайганын

кызымак ажылдар тура-соруун күнчөлөгөн. Эки көргүзүлгө чөп алган мурунчыларын дуржулгазын неперелдиг чамдык хемчеглерин кайы-да районда ап турар.

Социалистик чарыш хөй талалыг айтырларын хаара тудуп турар. Ону доозалы бо кыска чууге, санап бижире болунам.

Ийи районун аразында чарышты канчаар организастап турарын хандып билип алары-биле районнарын үндүрүчүлүрү, амыл-ишчилер-биле ужурашып чугаалаштырмыс.

Чарыш кайы-да районун планыг оналдарын болгаш социалистик хүдээлелерин

дап, чурттап турар. Оң ховун уксаазы, пазы-хары, олар-белчире өскелерин-биле домей. Мурунчы хойкуну дуржулгазын өрөени көрө, эки чүүлдерин билип ап болур.

Бир эвс бодун механизация дугайында амыл болза, Бай-Тайга «Мурунчы» колхозун хоочун хойкузу Ооржак Сеен-Тамбаанын дуржулгазы солун. Ол бодунуң күжү-биле хөй суггаарынын бодуну механизацияны кылдып алган. Оң суг кудар доскаары кажда иштинде. Суг сөөтүр машина келгеш сугну ынаар кулдулар. Доскаар кажда иштинде болганына суг кыжын доомас. Ол доскаарын хөй болгаш хураган кажаалаанын лемир хоолдарын шөйүп каан, крапын ажыларга суг ылаар дамчы бер. Моно өскө-даа коданарга кылдып ап болур, удуг өрттиг болгаш тынымак материалдар-даа херегалтырмыс.

Ол ышкан саанчыларда, механизаторларда, суггагчыларда, тускай эртемчилерде, мал семитичилеринде болгаш өскө-даа амыл-ишчилерде ажылап болу дег өкө дуржулга кайы-да районда бар. Ишчилерин чогадыкчы эу-биле ажылаарында, планнарын болгаш социалистик хүдээлелерин челинниг күөсөзлеринге ол боттуг дузагы челирери чугаалар.

Социалистик чарышты организастап турарына челистерин дары чалаалары СЭНП-нин Барыш-Хемчик, Бай-Тайга райкомнарын (секретарлары Ш. П. Куулар, Д. С. Давыдов), райкооскомнарынан (адаргалары С. Т. Амриков, Р. С. Усай-оол), колхозтары, совхозтары партия, профсоюз организастарынын негетинин турар.

1974 чылдын баштайгы чарыштын түнелдиң ам үндүр болгаш, Оң сан-фактылары амыл-ишчи бургуу амыл турарын чели алды чууга. Эйн дуржулгазын деген, ону бүгү калбак миссаны болулар эртин организакчы ажыл чорудары амжыттыг.

Тоску беш чылдын талазы-биле чылынның планыг чаалаалары болгаш социалистик хүдээлелерин күөсөз чоруй дээш Барыш-Хемчик, Бай-Тайга районун көзө ишчилери кызымак ажыл турар. Аны чарыш эртин салдары челир. Чарышты калбак неперелдиг дээштиг болгаш үрө-түңгелдиг кызымак организастары челинниг хандыраар.

БАЙ-ТАЙГА БАРЫШ-ХЕМЧИК

«Барлык» совхозун Бижиктиг-Хая фермынын саанчыны Сарыглал Даны: — Бистиң коллектив «Тээли» совхозун Эр-Хавак ферма-биле социалистик чарышты, иччала-да оларын канчаар амыл турары билинмес. Моно сонгаар ол ферма-нын саанчылары-биле дуржулга солчуп, амыл-иш-биле таныжарын күөлү турар мен.

«Тээли» совхозун Эр-Хавак суг-бараан фермынын эргеленчи Матпаа Норбу: — Бижиктиг-Хая ферма-биле чарыштын түнелди эртин чылын барып үндүр деген, ишчилери чарышты негетинин бирээш. Ийиги турбурже амыл-агыларга халаан чок, районга төптөринде беши ийи районну чарыштын түнелдерин көргүзүр сабыралар мынчага челир кылдырмаан, ону чара парлаш тардырын организаставаан. Оң үндүрүлгө көргүзүр амыл-ишчилерге билинмес болуп турар.

Чарыштың кол негетелерин бирээш мурунчаларын дуржулгазын неперелдиг, өрөени болгаш. Бо талазы-биле амыл кошкуч тургустуван.

Социалистик чарышты организастап турарын байдалынык хөй эртин биске чугаалды берген, он каш чикети манда кирерин шийтирелдиг.

«Хемчик» совхозун кол эртинчи Монгуш Бүрбү: — Ийи районну чарыштын организастап турары ам-лаа негес. Түнелдер билинмес. Мурунчаларын дуржулгазын өрөенин организаставай турар. Мал ажылынын тускай өрөнигелеринин дуржулгазын солустуруп болгай, ол амыл-

дап, чурттап турар. Оң ховун уксаазы, пазы-хары, олар-белчире өскелерин-биле домей. Мурунчы хойкуну дуржулгазын өрөени көрө, эки чүүлдерин билип ап болур.

Бир эвс бодун механизация дугайында амыл болза, Бай-Тайга «Мурунчы» колхозун хоочун хойкузу Ооржак Сеен-Тамбаанын дуржулгазы солун. Ол бодунуң күжү-биле хөй суггаарынын бодуну механизацияны кылдып алган. Оң суг кудар доскаары кажда иштинде. Суг сөөтүр машина келгеш сугну ынаар кулдулар. Доскаар кажда иштинде болганына суг кыжын доомас. Ол доскаарын хөй болгаш хураган кажаалаанын лемир хоолдарын шөйүп каан, крапын ажыларга суг ылаар дамчы бер. Моно өскө-даа коданарга кылдып ап болур, удуг өрттиг болгаш тынымак материалдар-даа херегалтырмыс.

Ол ышкан саанчыларда, механизаторларда, суггагчыларда, тускай эртемчилерде, мал семитичилеринде болгаш өскө-даа амыл-ишчилерде ажылап болу дег өкө дуржулга кайы-да районда бар. Ишчилерин чогадыкчы эу-биле ажылаарында, планнарын болгаш социалистик хүдээлелерин челинниг күөсөзлеринге ол боттуг дузагы челирери чугаалар.

Социалистик чарышты организастап турарына челистерин дары чалаалары СЭНП-нин Барыш-Хемчик, Бай-Тайга райкомнарын (секретарлары Ш. П. Куулар, Д. С. Давыдов), райкооскомнарынан (адаргалары С. Т. Амриков, Р. С. Усай-оол), колхозтары, совхозтары партия, профсоюз организастарынын негетинин турар.

1974 чылдын баштайгы чарыштын түнелдиң ам үндүр болгаш, Оң сан-фактылары амыл-ишчи бургуу амыл турарын чели алды чууга. Эйн дуржулгазын деген, ону бүгү калбак миссаны болулар эртин организакчы ажыл чорудары амжыттыг.

Тоску беш чылдын талазы-биле чылынның планыг чаалаалары болгаш социалистик хүдээлелерин күөсөз чоруй дээш Барыш-Хемчик, Бай-Тайга районун көзө ишчилери кызымак ажыл турар. Аны чарыш эртин салдары челир. Чарышты калбак неперелдиг дээштиг болгаш үрө-түңгелдиг кызымак организастары челинниг хандыраар.

Тыва районун корр. Х. ТААН-ООЛ, «Шынын» тускай корр.

БИСТИҢ ЧУРУВУСТА

НИТИ КҮШ-БИЛЕ

Братск гостудурун механизаторлары Ангараның ол талазы өрөниге тайгага челин келгеш, электра күжү-биле амылдар чылаады төвү туарынын павнаашкынын кылдып өгөлдү. Ол болза Экономика Дүдээш чылаады Чуулуниң ижигчилери чуртгарын ижигчилери-биле туура турар Усть-Илимниң аны үндүр Коммуназын баштайгы улуг объектинде болуп. Эң ТЭЦ объектинде комбинанын коллектив өскө-даа бурдурулгелерин, Усть-Илим хоорайының ол талазы өрөниге чылаады-биле хандыраар.

Тудурун өскө-даа участоттарында амылдар челир. Буурулгелдин кол корулуштары белин үер шөлдү аштан арылган. Ангаранын хемчеглери көвүрүлгө амылдарыне левизастарыне баш орутуң баштайгы километринде бөтөнү салган. Электри энергияны биле экскаваторларын хандыраар электри шүтүмү амылдар өгөлдү.

Усть-Илим комплекзинин кол бурдурулгелер Пеллолоа комбинаты болуп, оң бирги элчө 1977 чылда амылдарга иштер болган ЭДЦ кеңижилери чуртгарга даа оортун сүдүмүрү амылдар чылаады хемчеглери 500 муң тонна алгарын кави пеллолоазыны бөтүр.

(СЭТА-ның корр.) БРАТСК.

БМ-ДА

Байгал-Амур демір-орук магистралының тудурулганы

АЖЫЛЫНЫҢ МАСТЕРЛЕРИ

«Кызыл тараачын» совхозун Эрбек салбырынның хойкузу Мөңгө Түрүкөнович Куулар 13 чыл хөй мадааш, байлаак дуржулгазын мөңи.

Эки-Бүтүттүн серия чалаа. Каларынын аам ам иштинде. Беш чылдын тодоралкыч төртү чылын эки көргүзүлгө доозар, оң-биле Совет Тыныны 30 чылдын төлөптиг ужураш дээш амылдар турар ол малчы бо хүнерге челир багай эвс көргүзүлгө амылдар келген. Төрүр 406 хондан 402 хураганны менли камгалап алган. Бо хүнерге салбар төвүнде киргиле өгөлдү. Хойдан-на 2,7 дүктү киргиле дуржулганы ол белин, киргиле пунтууна челир келир графинг манай турар.

Ажылчы чоңарың эрге-хоойлу кижизидилгези дугайында айтырыгы СЭНП Эркин райкомунун пленумунга моон мурунча чугаалашып, тускай доктаамал хүдээп алгаш турар. Ону амылчы чоңарың калбак-биле таныштырып, амылдары канчаар, тускай хемчеглерин амылдарга боттандырып турар.

Чижээ, райондуң суу, прокуратура, милиция органдарының амылдарынын шүтүмү-биле беш чылда амылчы чоңарыңга дөрт амыл лекцияны үш үш амыл кыягы номчоан. Райком пленумундун ол доктаамал хүдээлелерин партия райкомунун бороозунга май айла база чугаалашкылы амылдарынын шүтүмү-биле беш чылда амылчы чоңарыңга дөрт амыл лекцияны үш үш амыл кыягы номчоан. Райком пленумундун ол доктаамал хүдээлелерин партия райкомунун бороозунга май айла база чугаалашкылы амылдарынын шүтүмү-биле беш чылда амылчы чоңарыңга дөрт амыл лекцияны үш үш амыл кыягы номчоан.

Эрбек, Баи-Кол уунда кадарчылар киргиле шүтүмү белин. Оларын амылдын киргиле, чуулааны эртиндеринге белеткелди, удуг эвс те эртин сонна мал челин белеткелдиге киргиле, амылчыларын белеткелди Эрбек көзө Советинин депутаты Мөңгө Куулар бодуну кичээ-

жидиги төвүнө тургузуп турар. Депутат Куулар малчынарын амылдар байланын ажылаар, иччала оларын нити хандырагызын экинжидерине кичээгенин угалдырып турар.

Хойжуун кави чурттап өрө эки дугаар бонэйволия Куулар база бодунуң хөзөини мергезилди мастери, кадарчыны ижиг эки дингилди алган. Ол — телевиделерин эртин чылын болгон республика конурунга кирешкен, бирги черин алган.

ЧУРУКТА: (солагай талаан) Д. Куулар болган М. Куулар.

А. МОНГУШТУҢ фотоу.

ЧАГЫГЛАР ЁЗУГААР

Район төвү — Кызыл-Мажалык суур биле Аксы-Барлык аразында автобус ам хүдээ-ле үш удаа доктаамал чоруп турар апарган. Чундар-Бижик эржирин жужурунда суурга чаа чундар-Бижик туарынкы сонгучулар районун эрге-чагырга органында болушун төдөлгө-чынне чагаан турган. Ылчачын чаа төлөлдү Бугаар тулар, бөс-биле чылаа-дар, одалга системалык чундар-Бижик күсө челир амылдарга кирген турарын район Советинин депутаты СЭНП

Барыш-Хемчик райкомунун бирги секретары Ш. П. Куулар бодунуң сонгучуларын-биле ужурашты хуралыга чуртаалып бербишкан, моон сонгааргы кылдыр амылдарын тодорай сайтарын дийди.

Чоокта чаа болгон ол ужурашты хуралыга сонгучулар боттарынын саан-оналин берип, депутаты чаа чылаа-дары база бергенер. Ылчачын чоңун хөс-биле хандырагызын экинжисерин, бедек вольту-дугаа электротшүтүмү Ак-Довурактын Аксы-Барлык кичирерин, чаа интернатты турарында даа челирерин сонгучулар дийдилер.

Салбырын амыл-ишчилери депутат-биле амыл-ишчи чугаары ыччар кылды, амыл-ишчи бир чугаа кампания — хөй киргиледе организастыг Белик дингилге эртинер дээш ботту күштү амылдарынын, Совет Тыныны 30 чылдагы ужурашты социалистик чарышты шүтүмү амылдарын хүдээлгелер.

А. ХЕРТЕК.

ЭРГЕ-ХОЙЛУ КИЖИДИЛГЕЗИ

Ажылчы чоңарың эрге-хоойлу кижизидилгези дугайында айтырыгы СЭНП Эркин райкомунун пленумунга моон мурунча чугаалашып, тускай доктаамал хүдээп алгаш турар. Ону амылчы чоңарың калбак-биле таныштырып, амылдары канчаар, тускай хемчеглерин амылдарга боттандырып турар.

Чижээ, райондуң суу, прокуратура, милиция органдарының амылдарынын шүтүмү-биле беш чылда амылчы чоңарыңга дөрт амыл лекцияны үш үш амыл кыягы номчоан. Райком пленумундун ол доктаамал хүдээлелерин партия райкомунун бороозунга май айла база чугаалашкылы амылдарынын шүтүмү-биле беш чылда амылчы чоңарыңга дөрт амыл лекцияны үш үш амыл кыягы номчоан.

Ажылчы чоңарың эрге-хоойлу кижизидилгези дугайында айтырыгы СЭНП Эркин райкомунун пленумунга моон мурунча чугаалашып, тускай доктаамал хүдээп алгаш турар. Ону амылчы чоңарың калбак-биле таныштырып, амылдары канчаар, тускай хемчеглерин амылдарга боттандырып турар.

Чижээ, райондуң суу, прокуратура, милиция органдарының амылдарынын шүтүмү-биле беш чылда амылчы чоңарыңга дөрт амыл лекцияны үш үш амыл кыягы номчоан. Райком пленумундун ол доктаамал хүдээлелерин партия райкомунун бороозунга май айла база чугаалашкылы амылдарынын шүтүмү-биле беш чылда амылчы чоңарыңга дөрт амыл лекцияны үш үш амыл кыягы номчоан.

«Суг-Хал» совхозун Кызыл-Тайга салбырынның малчынары Чамбырын Ооржак болгаш дуулаачы кадарчы Ооржак Лие өлөрүн казып-даа мал ажылына 20 чыл болганар. Тоску беш чылдын тодоралкыч чылда малчынара төрүр 100 өштүгө онзагыр 104 аныни менли камгалап алганар. Төвөн өштүгө буртуунун аныни четче алды деп олар хүдээлген турган.

Ол ишкан бир өштүгө 650 грамм, эңир чылыгы аныдыл 300 грамм дук алыр хүдээлген 700 грамм, а аныдыл 600-граммнын ап, хүдээлгелер ажыраңгар.

3. ООРМАК.

